

Asia: VN/25711/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

OAJ on pitkään edellyttänyt varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kehittämistä ja yhtenäisten, kansallisten laatukriteerien laatimista. Lainsäädännössä arvioinnin kehittämisen ja kansallisen arvioinnin vastuutehtävä on säädetty Kansallisen koulutuksen arviointikeskukselle (Karvi).

OAJ pitää tärkeänä Karvin toteuttamia ulkoisia varhaiskasvatusta koskevia teema- ja järjestelmäarviointeja ja että Karvi tuottaa luotettavaa, yhtenäistä ja kumuloituvaa seurantatietoa varhaiskasvatuksen laadusta. Esitetty lain muutos mahdollistaa, että Karvi voisi käyttää arviointitehtävässään varhaiskasvatuksen digitaalista laadunarviointijärjestelmää. Tämä edistää Karvin laadunarviointitehtävää. Myös esityksessä ehdotetun luodun laadunarviointijärjestelmän käyttöönotto kunnissa ja palveluntuottajilla tukisi tätä. OAJ pitää esitettyjä muutoksia Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettuun lakiin tästä näkökulmasta tarkoituksenmukaisina.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin toteutumisessa ja arvioinnin kehittämisessä ollaan kunnissa eri vaiheissa, ja varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien arviointikäytännöt ovat kirjavina. Varhaiskasvatuslaissa säädetään varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien velvoite arvioida toimintaa, mutta ei siitä, miten arvioinnit tulisi toteuttaa. Laadunarviointijärjestelmä sisältää kansallisesti yhtenäisiä, tutkimusperusteisia arviointityökaluja, joilla varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat voivat toteuttaa itsearviointejaan.

OAJ pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen laadunarviointia yhtenäistetään ja varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia ohjataan ja tuetaan arvioinnin ja laadunhallinnan kehittämisessä. On kirkastettava ymmärrystä siitä, mitä varhaiskasvatuksen laadulla tarkoitetaan ja kuinka rakenteelliset tekijät vaikuttavat pedagogisten prosessien laatuun.

Itsearviointia korostavassa laadunhallinnassa tietoa kerätään ennen kaikkea järjestäjien, palveluntuottajien ja henkilöstön oman toiminnan kehittämiseksi. Digitaalisen laadunarvioinnin pilotoinnissa arvioitiin vain prosessitekiäjiä, ei rakennetekniäjiä. Esitysluonnoksessa ei kuvata tarkemmin, minkälainen laadunarviointijärjestelmä käytännössä tulisi olemaan. OAJ pitää oleellisena, että sen lisäksi, että arvioinnilla saadaan nostettua esiin mahdollisia kehittämistarpeita prosessien laadussa, arvioidaan aina syitä mahdollisten puutteiden taustalla, jotta juurisyihin voidaan puuttua. Rakenteellisilla ratkaisuilla ja toimenpiteillä luodaan pohjaa pedagogiikan ydintoiminnoille. Jos rakenteet eivät ole kunnossa, eivät silloin prosessitkaan usein ole laadukkaita.

OAJ korostaa, että esitetyllä, tai millä tahansa muullakaan arviointijärjestelmällä toteutettavasta itsearvioinnista ei pidä tehdä itseisarvoa. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin kuuluu osana toiminnan suunnittelua ja kehittämistä jatkuva arviointi, jonka pohjalta toimintaa kehitetään. Arviointityökalulla toteutettava itsearviointi on siis vain osa arviointia. OAJ kannattaa digitaalista laadunarviointijärjestelmää varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien käyttöön siitä näkökulmasta, että itsearviointi voi herättää keskustelemaan ja kehittämään toimintaa. Kuten esityksessäkin todetaan, itsearviointi on subjektiivista, mikä on otettava huomioon arviointien luotettavuuden osalta.

Laadunarviointijärjestelmän käyttö edellyttää osaamista, minkä varmistamiseen on Karvin tarjottava riittävästi koulutusta ja tukea. Vaikka digitaalinen laadunarviointijärjestelmä on kunnille ja palveluntuottajille maksutonta ja sen käyttöönotto sujuvoittaisi arviointia, on siihen paikallisesti ja yksiköissä varattava riittävästi resursseja. Kuten esityksessä todetaan, on oleellista, että Karvi, myös mm. opettajilta ja päiväkodin johtajilta tietoa keräten, seuraa ja arvioi arviointijärjestelmän ja sillä toteutettavien arviointien vaikutuksia.

Varhaiskasvatuslain 24 § velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja tuottajia julkaisemaan arviointinsa keskeiset tulokset. Toimijat kuitenkin itse päättävät miten ja missä laajuudessa tuloksia julkaisevat. Tämä voi eri toimijoilla ohjautua eri lähtökodista ja tavoitteista, mikä voi ohjata myös arviointitulosten julkaisua. Esitystä valmisteltaessa on selvitetty julkisuuslain nykyiset säädökset arviointitietojen julkisuuteen liittyen ja selkeytetty, että laadunarviointijärjestelmään tallennettavat arviointien vastaustiedot katsotaan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 16 kohdan perusteella salassapidettäväksi. OAJ pitää oleellisena, että varmistetaan, ettei arviointitietoa voi käyttää ja julkaista siten, että se johtaa vertailuasetelmiin tai jonkinlaisiin päiväkotien ”ranking-listoihin”. Arviointitulokset ja niiden julkaisu ei saa leimata alueita, yksiköitä tai niissä olevia lapsia tai työskentelevää henkilökuntaa. Olisikin harkittava, pitäisikö toimijoiden arviointitietojen julkaisemisen periaatteita vielä selkeyttää.

Setälä Auli
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry